

و مسئله بود و هر طرفه نظرند بود افسوس حال امر
جانب انقلابی میشود مگر کمیته از مجلس است و بعضی
از وزراء عوض اینکه همراهی نمایند دست از کارهای
سابق هم برند نمانند بلکه حکومت جزئی را بگنجد
هزار تومان قدیمی بگیرند بجهت اینکه عمال امرای
نمودن از چنین حکومتها زحمت دلود بلاخره پس از
امراضات زیاد قرار شد شرحی وزارت داخله نوشته
شود که جداً حشمت الملك وال زرقتم ممانعت نمایند
و خودشان هم در مجلس حاضر شده توضیحاتی بکند این
خصوصی لازم است بشود.

بسی از آبدین امین السلطان گفتگو شده چنین
اظهار شده که مجلس یک قانون و مسئله کلی را تصویب
در همه جا منظور دارد و آن در خصوص اشخاصی است
که مطرود ملت بوده و خیانت بک کرده اند تا بدین حد
کاری باشند و این باید بطور کلی مراجعات شود بعد
مقرر بعضی دهن بعضی و اگر از کلیت مایه های حرف
نظیر کرد پیوست (یعنی اشخاصی) پس خواستیم
شاید به همین الموده پیوست رسیده گی به بعضی است و کار
های را و تعیین ریاست تلگرافخانه برای جهت بحال
آنکه خیانت آنها نیست بامین السلطان چیزی نیست
زیرا که تخلف امتیازات و ناموس مملکت را در پیاد و اید
است و اگر این ملاحظه کردیم که نیست چرا باید این
السلطان بیادو کار را بجائی رسانند نسبت خلاف
خیانت باو بیعت نسبت دانن خیانت یک (باو حال)
انگلیسی باشد که باید از امروز خیانت های نووارا
ثابت کنیم و چندین سال طول بکشد در صورتی که
خیانت های او کاملاً مشهود تمام ملت است و هر خطی
اگر امین السلطان وارد این مملکت شود دیگر باید
از اهل ایران مأیوس شد که حجت نمازند.

(خلاصه مذاکرات روز)
(یکشنبه ۲۳ شهر صفر المظفر)
(۱۳۲۵ دارالفورای ملی)

خلاصه مذاکرات روز شنبه ۲۲ خردادماه بنا
بود تده نظامنامه انجمن بدلی با امتیازنامه کاوخانه
کافه سازی غزوات عده مطرح مذاکره شود آقای
حاج سید نصرالله آقا شیخ حسن بیگمی اظهار داشتند
که ماها آنچه باید بفرم ملاحظه بشود شنبه ام
منروزه مردم طرا ملت می نمایند که شکر هر روزه
بالمطلبی را عنوان نموده مذاکره بکرده خللی
گذازده و در دیگر داخل مطلب دیگر میشود پس
باید هر روز در خصوص اشخاص تلگرافخانه و اینکه
ریاست تلگرافخانه با حکومت اطالیه یک نفر داده
شود صحیح نیست که در روز مطرح مذاکره شده بود
گفتگو نموده اخذ رای شده تمام تکلیف (نبا بد داخل
مطلب دیگری شویم جناب رئیس جواب دادند هاید
مطلبیکه روز قبل عنوان میشود مهم و قابل اندرزی
نباشد آقا سید محمد تقی و جنم اظهار داشتند همتر
از کار تلگرافخانه چه کاریست و خلاصه مطلب بیروز
این بود که ریاست تلگرافخانه با حکومت نباید پاک
نفر باشد و نیز ریاست تلگرافخانه باید باشخصی باشد
که این باشد در این صورت باید این مذاکره شده
تمام شود.

بعضی گفتند در روز فرار بود رای در این خصوص
رفت خود حلالا هم فضا رای نمایند و هر کس
گفتگویی فلور بگوید
می انظار داشته اند هرگز صحبت در این بود که
ایم صحیح است حمل تلگرافخانه بضمیمه

عزیزان ما. هنوز دو کور مجلس باقی باقی نمانده
و اگر شده اند رای شود آنگاه با حوجه اصلاح فرمودند
باشه و رای بر ما که از روی فکر رای گرفته شود
بسی در این باب مذاکره شده و بطور کلی وضع قانون
شود آنگاه حاج سید نصرالله جواب دادند این مسئله
دیگری است شروع باین مطلب بنسائیم طولانی
میشود با املا گران مجلس بی نتیجه میماند خوبست
همین مسئله تفکر کنند نه رای که ریاست آن با حکومت
باینکه نباید باشد گفتگو شده تمام نمایم شاهزاده
اسدالله میرزا اجرائی نبودند باینکه ما و کلا قسم
یاد نموده ایم که بفرضانه حرف بر زمین قانون باید
بجلور کلی وضع شود دو کار باینکه فرودن منصرف
بر ریاست تلگرافخانه نیست خیلی اشخاص هستند که
دو کار با آنها رجوع شده مثلا جناب احتشام السلطنه
هم رئیس کمیسیون هستند و هم از مرتضی (برلن)
آیا کسی دیگر نبوده که بر ریاست کمیسیون معین نمایند
لذا باید قانون کلی وضع شود که دو کار باینکه
رجوع نشود.

سیدالاحکام - فرق است مابین این که دو کار
ضد یکدیگر باشد یا دو امری که موافق باشد در
مسئله تلگرافخانه ریاست آن با حکومت ایالتی تقریباً
ضد یکدیگر است زیرا آن کسی که ریاست
تلگرافخانه با او بود هم حکومت دارد حتی الامکان
صرفه همی دارد و نیگه دارد و اجابت از دست نباید
و مانع است از این که تشکیلات دهائی آن محل
بفولبائی دولت و ملت برسد اما اینکه گفتند جناب
احتشام السلطنه هم سفیر برلن است و هم رئیس
کمیسیون بین دولتش مناقشات باینکه بگذرد ندارد مکن
نست و بکنفر از جانب خودشان نایب در برلن بگذارند
که با مورات سفارت شود سیدگی نمایند.

اسدالله میرزا - اینکه میگویند کسی که
حکومت دارد با ریاست تلگرافخانه نیست که در تشکیلات
زها با برسد و حال آنکه می بینیم هر تلگراف تشکیلی
که از اهالی ریاست آمده فوراً رسانده اند و در باب
جناب احتشام السلطنه میگویند در برلن نایب دارد
در مسئله تلگرافخانه هم این فرض ممکن است و
میگویند سردار منصور از جانب ریاست تلگرافخانه
تایید است و خودشان در رشت هستند و علاوه فرض
بفرمایند دو نفر با بکنفر از اجراء تلگرافخانه
مسامحه دیگران نمودند هر وقتی تصمیم آنها را ثابت
کنیم بیجا از آن رسانند و این حرف بیجاوم از اینکه
دو کار باید باینکه نفر نباشد ولی میگویم وضع قانون
باید کلی و عمومی باشد.

حاج سید نصرالله - شما میگویند رای
گرفته شود بطور کلی که دو کار با یک نفر باشد لا
مذاکره این طریق میشود و بیخ لازم ندارد تا باین
میکن نیست در میان وزارت معروض تمام دو کاری که
بایم ضمیمه داشته باشد و باینکه رجوع شود و
این مطلب مقبول است و منظور اما در مسئله
تلگرافخانه حکومت ممکن نیست زیرا که محتمل
است اسرار خود نگردد و مانع از رسیدن تشکیلات
و مایه باینه.

وکیل تهران - لایحه پیوسته جلد با نظیت
کردیم در بعضی جهت تلگرافخانه را و سند آن
در دفتر مجلس مسترد میباشد و همان تلگراف
نظیر خود را که در این مجلس ضمیمه شده بود

رساننده اداره که با مجلس محترم شورای ملی این
طور رفتار کند با سایرین چگونه رفتار خواهد
کرد و جلوه اینکه گفتید من تمهید می نسایم در
تلگرافخانه خیانت نشود و در صورت ثبوت بیجا از آن
برسند انتظام اداره تلگرافخانه با وزارت داخله است
نه با سرکار والا.

اسدالله میرزا - اولاً از این امنای مجلس
استدعا میکنم که هر مطلبی که مذاکره میشود
تعقیق نمایند و ثانیاً اینکه جمعی شکایت کرده اند
که تلگراف در عیرد بنده منکر نیست ولی
میگویم باید تعقیق کرد و اشخاص هستند در این
مجلس که بصیرند و میدانند که ممکن نیست این
گونه تشکیلات را جلو گیری کرد زیرا که بکسیم
از آنها بخط مازندران تا مشود دارد گاهی سیم
یاده شده و یاها می افتد باید تمهید شود نصف روز
را روس وانگلیس بگیرند برای مخابرات خودشان
و یک مدتی را با خارجه گفتگو دارد متهمی در
شبان روز دوساعتی نوبت این ولایات شود آنوقت
هم مطالب دولتی و مطالب مجلس و سایر مطالب
هم هست بر فرض بکنفر گراف فریبهم تلخو بیفتد
لابد است بکنفر و تمهیدی ندارد پس اول تعقیق بکنند
بعد ایراد بگیرند.

امام جمعه خوی - با این مجلس ما میخواهیم
امورات بیست کرد و سی کرد مردم را نظم بدهیم
و حال آنکه داخله مجلس ما منظم نیست ما چکار
داریم یک کار یا دو کار یک کسی میدهند اینجا
این همه شکایت شده هیچ تعقیق نکرده ایم بیبینیم
حقیقت دارد یا نه و بر فرض حقیقت باید بیجا از آن
برسد یا نه و در بروز اینجا صحت از رشوه دادن
حکام شد و بفریده بده تمام این کارها از این
رشوه تولید میشود اگر این حرف راست بود چرا
دنبال بکنرید اگر درست نبود چرا در مجلس
مذاکره میشود ما باید صحت کار را ببخوایم چکار داریم
باینکه یک کار یا دو کار بکنفر داده میشود.

مفتخر الممالک - خواستم جواب سر کار والا
را عرض کنم اینکه گفتید بواسطه بیفانان خوب ما
و یا یاره شدن سیم محتاج بتمهید میشود آیا بیبینیم
این تمهید در خط مازندران دوره روز است یا نه
وروزه و دوازده روزه و گذشته از این بیبینیم در
این دوره هیچ تلگراف از مازندران نرسیده بسیار
خوب والا چرا باید این بکنفر افرام مخصوص ترسد

آقا سید حسن تقی زاده - خیلی افسوس میخورم
که اوقات مجلس را ضایع میکنند بواسطه بیجا که
باینکه دیگر موضوع بحث ما این نبود موضوع این
بود که دو کار باینکه نفر باشد صحیح است یا نه این
را بطور عمومی بکلامه قانونی نوشته شود که
بیبینیم دو کار دولتی با باینکه نفر باشد یا نباشد (آقا
میرزا ابوالحسن خان هم اظهار داشتند که عقیده
نمهم همین است ولی میخواهم بدانم آیا این شغل
را کسی باو داده است نه و این عمل تلگرافخانه با
وزارت داخله است نباید اول از او سؤال بکنیم
و غالباً هم قانون نبوده و بیش از این پنج شش کار
را باینکه میدادند جمعی جواب دادند که اختصار
باید بعد از وضع قانون بشود دانگهی در خصوص
تمهید جنس هم دولت داده بود و موقوف شد پس
وزرا اولی بوزیر طلبه اختصار بکنرید.

رئیس - خیریت روی کرده خود خوب است
 در این باب مطلب تلاذخ نمود و اصل موضوع این
 است که ریاست تلگرافخانه بانقضی که حکومت
 داد نباید باشد (آقای قلی زاده و حساب الاحلام
 و جسی اظهار داشتند ما ایراد داریم قانون باید
 کلیه داشته باشد و رای باید بطور عموم گرفته شود
 که دو کار یا یک نفر نباشد جناب رئیس جواب دادند
 شاید بعضی اوقات دوشغل در دست یک نفر باشد و
 ضرر هم نداشته باشد آقای صدیق حضرت گفتند
 قانون اینطور وضع شود که یک شخص نمیتواند
 در دو اداره مختلفه مشغول دو کار باشد ولی در
 یک اداره ضرر ندارد آقای دکترونی اشنان چنین
 تقریر کردند در اینکه وضع این قانون امر صحتی
 است شکی نیست ولی در اینجا امری که ممکن نیست
 ما یک قانون کلی داریم و یک قاعده کوچک که در
 ضمن قانون کلی است پس شما یک قاعده کوچک توضیح
 نموده در ضمن قانون کلی مجری دارید مادر قیاسات از
 جزئی بکلی می میریم یا از کلی بجزئی اینجا هم
 بر حسب وقت باید قواعد جزئی جزئی وضع شده
 جمع شود یک قانون کلی گردد و عقیده من این است
 و این خود شکی کلیه دارد بیستیم حکومت متواند بیست
 است و تلگراف شود یا نه جمعی اعتراض کردند که
 باید قانون بطور کلی وضع شود بر حسب تقریر
 شما ممکن است شخص حکومت داشته باشد و ریاست
 خزانه دولتی را هم دارا باشد مثلا آقای دکتور
 جواب دادند باینکه من گفتم یک وقت است قانون
 کلی وضع میکنند یکسورت جزئی جزئی باقتضای
 مملکت.

احسن الدوله - عرض بنده این است اگر
 جناب نصر السلطنه از حکومت استعفا بدهد در
 اداره تلگرافخانه امین خواهد بود یا نه ؟ است و
 تلگراف در دست اقتدار کیست باید او امنیت بدهد
 از او بخواهید و از جاهای لازمه باید امنیت بدهند .
آقای قلی زاده - عقیده بنده این است که
 در روی کاغذ تحریر بشود باین طور که یک شخص
 نمیتواند در دو اداره مستخدم باشد قرائت شده بعد
 رای گرفته شود و این بسیار خوب میشود .

آقای سید عبداللهمجتهد - رای درجه
 خصوص است در روز گفتگو در مسئله ریاست تلگراف
 خانه بود و مسئله تلگراف چیزی است که باید محل
 امنیت باشد و هر کس عرض دارد فوراً برسانند آیا
 ممکن است یک حاکمی رئیس تلگرافخانه باشد و
 صرفه خود را ملاحظه ننماید اما اگر بخواهید این
 رای را کلیه بدهید که دو کار باینکه نفر نباشد این
 نیست و بسا هست که در شغل با هم باشد و ضرر هم ندارد .
 (در این موقع مباحثه و مذاکره زیاد شد بالاخره
 آقای حاج سید نصرالله چنین بیان کردند که آیا
 تفکیک و جدا ساختن کارها از یکدیگر اصلاح هست
 یا نیست پس برای قانون وضع شود اگر تصدیق
 نمودند .)

آقای سید حسن قلی زاده - یک قانون کلی که
 در مجلس وضع شد ما مجبور نیستیم تحقیق بکنیم تمام
 جزئیات را پیدا کرده باین کلی تطبیق ننمائیم آن
 کسیکه رد میکند باید مثالی پیدا بکند که تطبیق
 باین کلی نباشد ما نظیرمان بوضع قانون است
 نه بجزئیات .
 (در این مورد آقای حاج شیخ علی اعتراض
 نمودند باینکه نباید پرسید چه دلیل این قانون وضع

خبر و آگاهی

مستشار الملک - شایه در فکر صحت
 صل باقیم بانجام اگر باید در فکر بلعیم لازم
 است بزرگنمایی اعتبار ما هم گذاریم انوارت از
 روی تجربه کار کرده اند تجربه چه چیز است صحت
 باسبیل و بدیهی است کارهای سابق ما تمام غراب
 استعس باید اقتباس از آنها بکنیم که خوب تجربه
 حاصل کرده اند .
 (ره چنان بود که مروان جنتند)

حالا آنها یک نتیجه خوب حاصل کرده اند
 بیستم صحت می دانند و ممکن است دو کار را یک
 نفر داد بانه .
آقا سید عبداللهمجتهد - من یک خواهی
 دارم از شما و آن اینست هر وقت خصما عنوان
 نکنید که در فلان دولت میجو کرده اند و ما هم بکنیم
 زیرا که ما ملت نیستند و ما می خورد و حال آنکه ما
 قوانین داریم و در آن داریم و نمیخواهیم بکنیم کاسم
 نبریم اسم برید و دیگر کنید لیکن شکایتی بود که
 این کاریک آنها کرده اند از روی حکمت بوده و از
 قوانین شرع ماخذ کرده اند

اسدالله میرزا - بدیهی است که ما جرح
 بخارج ننمائیم بیستیم این ممالک خارج قوانین صحتی
 که دارند تمام از روی قرآن و قوانین شرع ما
 برداشته اند کتیکه دارند بشان آنها بخواهیم شرع
 ما است .

آقا شیخ حسین - بنده عرض میکنم حکم
 مواات سکه در شرع و قرآن است نباید یک نفر
 صاحب دوشغل باشد و یک نفر هیچ کار نداشته باشد
 همین مسئله برای وضع قانون کافی نیست .
 (همه تصدیق نموده لایحه قانونی را در این
 باب نوشته شده بود قرائت شده و زوجه رای منتشر
 و ممتاز و نه رای داد شد باین که یک نفر نباید صدی
 در شغل دولتی در دو اداره متعلقه باشد .)

حاجی میرزا ابراهیم آقا - مرضی
 دارم فرض از تشکیل هیئت وزرا و معرفی کابینه
 وزر هشتم که بود مگر نه فرض این بود چه کاری
 که اقدام نمایند مواات نتیجه کار یکدیگر باشند
 امروز از هر کدام میبریم که نتیجه کار فلان
 وزارتخانه چیست میگویند خبر نداریم و بنا بود وزرا
 در حضور صحیح اطلاع می یابند نمایند چه شد ؟ و قرار
 بود در همین روز ها تنظیم قانون اساسی در مجلس
 قرائت شود هیچ مذاکره نشد پس این ملت بیچاره
 اینهمه زحمت کشیدند نتیجه لفظ ضامن گویان لفظ
 مشروطه بود .

آقا سید عبداللهمجتهد - در ستاب
 قسم یاد نمودن وزرا جواب دادند ما حاضریم در
 همین روزها اطلاع میبم که در ذرا حاضر شویم و
 وجهه اطمینان ملت قسم یاد نمایند .

آقای قلی زاده - اینکه میرزا ابراهیم
 اسرار دارند در تنظیم قانون اساسی چه این است
 که مردم بما اذیت میکنند و میگویند آخر مقصود
 فقط همان گرفتن لفظ مشروطه نبود لفظ خواهش
 میکنم نوعی است گنبد که این تنظیم قانون اساسی
 در این دوماه روزها تمام شود .

آقا شیخ حسین هبهیلی - یک لایحه

مجلس کلام التعلیم - بل علی قاعه عطف
 (من قطع کلام التعلیم بل علی قاعه عطف)
 یعنی کسیکه قطع بکنند سخن بفرود دلالت میکند
 بر کسی مثل او آیا این در مجلس ماست یا نه دیگر
 اینکه قسم خوردیم بدولت و ملت خیانت نکنند به
 پیشه در مسئله تلگراف چه نحو در مجلس نهادیم
 لذا کرده شد از این بوی عرض فهیبه میشود باید
 کسیکه مسئله را طرح و اضطرار کرده او را نباید
 دوره نمود یک نفر طرف شود اگر مدلل کرد
 لبها و الا دیگری مقصود هر کس
 ایرانی دارد باید یکی یکی ایراد نمایند اینکه
 یک دفعه دوره بشود .

ذخرولی الله خان - اینجا مکرر گفته
 شده که مذاکرات مجلس اقلب دردم برهم است و
 این بسیار حرف صحیحی است ولی در تمام مجالس
 و پارلمنتهای دنیا بهینطور است روزنامهها را به پیشه
 نوشته است ما هیچ تنهیدیم و مخصوصا درخواست
 و چند نقطه گذاشت که تفهیمه ایم این یک چیز
 طبیعی است و بعد از آنکه زنده شد ما کت میشود
 و این مسئله در تمام مجالس هست اما در خصوص
 اینجا میفرمایید بوی فرض میاید این صحیح است
 و تفهیمه باشد تمام مطلبها که عنوان شده بشکافند
 فوهمه شده و هر شبهه اش البته بیکی بر خواهد
 خورد ولی تکلیف ما این است و بایستی از روی دقت
 صحبت کنیم .

آقای احسن الدوله در این موقع تقریرات
 خودشان را لایحه نوشته بودند قرائت کردند که صورت
 آن از قرار ذیل است
 از آقایان عظام شهادت میطلبم که آیا ما
 ایرانیان بواسطه تکمیل علوم باشد درجه رسیده
 و مشروطه طلبیده و استیجاب ادرا باعدالت فرق میکنیم
 عرض خواهم کرد نه واقع در علم به چه چه تفاوت
 نکرده ایم ولی بواسطه شدت مظلومیت اهالی ایران
 خداوند قادر و مغان پید قادر کامله خود روح تازه
 بر قالب بی روح ماها دیده و دموم ملت را بیدار
 زبانها را گویا فرموده است .

پس در اینصورت هیچ اضاف نیست که با وجود
 ذکر قسم وضع مجلس مقدسی ما که چشم امید همه
 بلتجات باین درجه بی نظم و غیر مرتب باشد ماها
 که نتوانیم مجلس محترم خودمان را که مقنن قانون
 است در تحت نظام بیادیم چگونه انجمنهای معنی
 را مرتب و منظم خواهیم کرد که اسباب آسودگی
 دولت و ملت شود .

(۱) و کلای محترم باید قدر این نعمت عظمی
 را که خداوند متعال عطا فرموده دانسته دهان باز
 خودشان را با بعضی الفاظ رکیکه و قبیحه که نتیجه تفاوت
 قلب و افراش نغیانی سابقست ملوث نمایند و احترام
 مجلس را از میان ببرند .

(۲) باید دانست که این مجلس میدان مبارزه
 نیست و از داد و فریاد محال حل نخواهد شد بهتر
 آنستکه و کلای محترم هر یک جدا گانه مطلب خود
 را عنوان کرده و مستقیم ساکت باشند تا مناطق
 مقصود خود را تماماً بیان نمایند و دیگران در جواب
 یکدیگر رای خودشان اظهار نمایند که ما شا چنان
 و سایرین بتوانند نتیجه را بدارند نمایند .

(۳) در ترتیب و تنظیم اظهار جات اشخاص
 موجب بعضی نظریه مقابلی را نباید پس ادبانه و

مترجمان با الفاظ نامناسب و زشت هدف ملاقات نمود ضمنی تراشی کرد و مسلماً با الفاظ ملایم و شیرین بهتر میتوان تئیه کرد در هر حال باید در همین وقت و مقام ادبانه جات کوشیده دستور العمل بهیگی داده بشود که من بعد رؤسا نتوانند از حدود خودشان تجاوز نمایند .

وید لایحه آقای کاشف السلطنه از بابت زراعت چایی که در ایران دایر کرده اند نوشته بودند قرائت شد و آقای صدیق حضرت صورت اسامی آقایان و کلاسیکه همه کمیسیون عمل حاج ملک - التجار انتفاع و معین شده بودند خواندند بعضی عند خواستند فرارشد در عرض آنها اشخاص دیگر معین شوند ویس از این آقای صدیق حضرت چنین نطق کردند .

که این مجلس برای وضع قانون انقاد یافته و الحمد لله امروز يك قانون وضع شده و بنده در این مسائل هم عقیده آقاقد تئی زاده هستم که میگویند هر مذاکره میشود يك لایحه قانونی نوشته شود و يك عرض دارم که متم همین قانون امروزی است که آن هم بطور قانون نوشته شود امروز مذاکره آن شده در مجلس دیگر اخذ رأی نمایند و آن اینست که آقایان و کلا فکری نموده یکسنی برای اشخاصی که داخل شغل دولتی میشوند فرار بگذارند که معلوم باشد دیگر يك طفل بسن هفده و هیجده داخل خدمت نشود (اکثر این عنوان را تصدیق نمودند و فرار شد مطرح شود.)

باز صحبت از تنظیم قانون اساسی شد رئیس چنین جواب دادند که قانون اساسی تمام شده ولی باید بواسطه اهمیتی که دارد در انجمن علیحده یکمرتبه خوانده شود که آقایان حجج اسلام هم حضور داشته باشند این است میگویم مشکل است این ماه بمجلس بیاید زیرا که چند روز دیگر قتل است و تعطیل میشود چیزی که فعلا لازم است دو لایحه دولتی است که بمجلس فرستاده اند و نظام نامه انجمنهای ایالتی که خیلی اهمیت دارد باید در این چند روزه انشاء الله تنقیح و تصحیح شود)

وکیل التجار - اولاً عرض میکنم تنظیم قانون اساسی لازم تراست اگر ممکن باشد آترا مقدم بنادار و ملازم است که در انجمن علیحده خوانده شود يك مجلس فوق العاده طرف صبح فراردهید که در این ماه شروع بقانون اساسی خود نانیاً در خصوص قتل وقت است و آنروز در این باب عرض کردم بنظر بنده اهمیت داشت این وقت خیلی کم است طوری فرماید که کار پیش برود .

آقای تقی زاده - عرضی دارم ترتیب امور در عمل تجربه معلوم میشود بنده شخصاً تجربه حاصل کرده‌ام که ممکن نیست در این مجلس مطابق نظامنامه داخلی عمل کرد در بیست روز قبل گفتم که کار از روی نظامنامه داخلی باشد یکروز رتتم روی قالبچه عنوان لایحه قانونی کرده نوشته دارم خدمت شاهمینطور مانده و حال آنکه اگر مثل امروز بدون ملاحظه ترتیب نظامنامه عنوان میکردم بهجری می شد .

سیدالحکماء - قلت وقت بسیار ضمیمه است که کار مجلس پیش نمیرود والا این و کلاه محترم

که اخراج آمده اند و ما هم از کارهای خودمان دست کشیده ایم که خدمت بیست نمایم چرا کنار پیش نمیرود مادو ساعت می آئیم يك ساعت حرف مترقهمیز نیم یکساعت دیگر میماند برای مذاکرات مجلس با اینهمه کار پیش نمیرود .

رئیس - جواب مختصری بدم بقول آقای تقی زاده از تجربه تمام امور تولید میشود ما از تجربه معلوم کرده ایم که وکلا از دو ساعت پیش ترتیب نتوانند بیایند اگر شما حاضرید از پنج ساعت بقرب مانده منم حاضر (آقای شرف الدوله لایحه نوشته بودند در این موقع خوانده شد و صورت آن از قرائت ذیل است -

تمام رهیت ایران در انتظارند که مجلس شورای ملی در آسایش و تربیت ملت و ترفی مملکت چه قرار و قانون خواهد داد و خارجیه انکارند که چه نتایج فواید از مجلس بروز خواهد کرد در این صورت زهی بی انصافیت که ما و کلائی مملکت اوقات خودمان را ببطالت و بیکاری گذرانده خدمتی شایسته نکرده باشیم قریب دو ماه است ما وارد طهران شده ایم هنوز کاری و خدمتی بمملکت و ملت نکرده اوقات خودمان را ضایع کرده ایم موکلین ما اگر بمقام بازخواست و مؤاخفه برآیند ما چه جوابی بآنها خواهیم داد و چه عذری خواهیم داشت چرا ما باید وقت خودمانرا غنیمت شماریم و مجدانه در راه وطن عزیز خدمت ننماییم باید همت و غیرت کرده هر کدام ار کارها را که باطنضای وقت نافع بحال ملت و مملکت میمانیم منتجب و پیشنه ادمجلس نموده ما دایمیکه مجلس آنها را اصلاح و تمام نکرده نباید بکاری دیگر بپردازد و تمام امورات را ناص و ناتمام و مهمل گذارد از آن جمله است ترتیب وزراء هشت گانه من نمیدانم وزراء هشت گانه چاقان ادارات خودشانرا پیشنه ادمجلس نمایند این اگر نوشتن قانون ادارات وزراء برعهده شود وزراء و تکلیف آنهاست چرا نمیروند و بمجلس نمیفرستند اگر مجلس خود قانون ادارات آنها را خواهد نوشت چرا نمی نویسد و اهدال میکند و از آن جمله است فرستادن نظامنامه تکالیف انجمنهای ولایات که هر چه زودتر مجلس بایددر این باب هجله نماید و اهدال نکند . و از آن جمله است نوشتن و تمام کردن کسر قانون اساسی که از مسائل مهم است و تا آخرش باز نیست و از آن جمله است اصلاح بودجه مملکتی که جزواً بجزو مجلس راست که بمخارج مملکت برسد و اصلاح کند از آنجمله است قسم خوردن وزراء باید بطوریکه قسم یاد کرده ایم افراض و منافع شخصی را = ناز گذاشته نفع و ضرر عموم ملت را از خود دانسته در آبادی مملکت و حفظ شرف و شان دولت و آسایش ملت سامی و جاهد باشیم و کارهاییکه امروزه صلاح مملکت و لازم ماست مقدم دادیم و منظوری جز وطن پرستی و خیر خواهی بنی نوع نداشته باشیم و در استعجاب اصل و اساس کار سعی نمایم بهدر فرموات .

ملی در آسایش و تربیت ملت و ترفی مملکت چه قرار و قانون خواهد داد و خارجیه انکارند که چه نتایج فواید از مجلس بروز خواهد کرد در این صورت زهی بی انصافیت که ما و کلائی مملکت اوقات خودمان را ببطالت و بیکاری گذرانده خدمتی شایسته نکرده باشیم قریب دو ماه است ما وارد طهران شده ایم هنوز کاری و خدمتی بمملکت و ملت نکرده اوقات خودمان را ضایع کرده ایم موکلین ما اگر بمقام بازخواست و مؤاخفه برآیند ما چه جوابی بآنها خواهیم داد و چه عذری خواهیم داشت چرا ما باید وقت خودمانرا غنیمت شماریم و مجدانه در راه وطن عزیز خدمت ننماییم باید همت و غیرت کرده هر کدام ار کارها را که باطنضای وقت نافع بحال ملت و مملکت میمانیم منتجب و پیشنه ادمجلس نموده ما دایمیکه مجلس آنها را اصلاح و تمام نکرده نباید بکاری دیگر بپردازد و تمام امورات را ناص و ناتمام و مهمل گذارد از آن جمله است ترتیب وزراء هشت گانه من نمیدانم وزراء هشت گانه چاقان ادارات خودشانرا پیشنه ادمجلس نمایند این اگر نوشتن قانون ادارات وزراء برعهده شود وزراء و تکلیف آنهاست چرا نمیروند و بمجلس نمیفرستند اگر مجلس خود قانون ادارات آنها را خواهد نوشت چرا نمی نویسد و اهدال میکند و از آن جمله است فرستادن نظامنامه تکالیف انجمنهای ولایات که هر چه زودتر مجلس بایددر این باب هجله نماید و اهدال نکند . و از آن جمله است نوشتن و تمام کردن کسر قانون اساسی که از مسائل مهم است و تا آخرش باز نیست و از آن جمله است اصلاح بودجه مملکتی که جزواً بجزو مجلس راست که بمخارج مملکت برسد و اصلاح کند از آنجمله است قسم خوردن وزراء باید بطوریکه قسم یاد کرده ایم افراض و منافع شخصی را = ناز گذاشته نفع و ضرر عموم ملت را از خود دانسته در آبادی مملکت و حفظ شرف و شان دولت و آسایش ملت سامی و جاهد باشیم و کارهاییکه امروزه صلاح مملکت و لازم ماست مقدم دادیم و منظوری جز وطن پرستی و خیر خواهی بنی نوع نداشته باشیم و در استعجاب اصل و اساس کار سعی نمایم بهدر فرموات .

خلاصه وقایع و مذاکرات روز سه شنبه ۲۵ شهر صفر المظفر ۱۳۲۵ دوازدهم شورای ملی
خلاصه مذاکرات روز یکشنبه ۲۴ آقامیرزا طاهر قرائت نمودند فرارشد نظامنامه انجمنهای ایالتی خوانده شد مطرح مذاکره شود رئیس اظهار داشت قبل از اینکه شروع بقرائت نظامنامه انجمن

های ایالتی شود مکتوبی طلاب انجمن اتحادیه نوشته اند و خیلی مختصر است خوانده شود .
لهذا آقامیرزا طاهر مکتوب روز را خواندند که خلاصه آن قریب باین مضمون بود
از طرف طلاب انجمن اتحادیه - قریب هفتاد روز است بعد از آنکه اهالی آذربایجان و ایلیاننداه و ایستادگی نموده تکمیل قانون اساسی را خواستند همد روزه مذاکره شده که تنظیم قانون اساسی کی نوشته شده و چه وقت تمام میشود جواب داده شد همین چندروزه تا فرم ماه صفر را وعده صحیح دادید که تمام میشود و ماه صفر هم بآخر رسید ابتدا بوعده خودتان وفا نکرده اید اگر تنظیم قانون اساسی تا حال نوشته نشده چرا اقدام نکرده اند اگر نوشته شده چرا در مجلس قرائت و تصویب نشده اگر قرائت و تصویب شده چرا بصدقه همایونی فرستاده نشده اگر بصدقه همایونی فرستاده شده و بصدقه نرسیده چرا به ملت اطلاع نداده اند که ملت تکلیف خود را بداند اگر تا روز پنجشنبه متمم قانون اساسی تمام نشده و بصدقه همایونی نرسد موجب زحمت خواهد شد مطلب دیگر چندروز قبل جمعی از اهل قاین متظلم بودند عیناً عریضه آنها فرستاده شد که جواب داده شود و این آخرین عریضه است که بجهت رفع تکلیف عرض شد .

رئیس - بلی از این رقمه که از انجمن اتحادیه نوشته اند شاید هر کس معنی استنباط کند من چنین استنباط کردم اینها کار رابر ماست میگیرند والا اینها و کلاسیکه تعیین نموده اند یا باید بگویند این و کلا را قبول نداریم یا اینکه باید فرصت وقت بدهند از غره رمضان زحمتها کشیده با جمعی تا آن قسمت نظامنامه اساسی که بصدقه همایونی رسید دیدند نوشته شد از غره ذی حجه مشغول نوشتن باقی بودند حاله چهار روز است تمام شده که باید در مجلس قرائت شود ولی این نظامنامه انجمن های ایالتی و نظامنامه بلدی الزم امور بنظر می آید بواسطه اغتشاش ولایات گفتم اینها پیش بیفتند حال اینطور نوشته اند عرض بدهد و مطلب است یکی اینکه اگر اهالی انجمن اتحادیه و سایرین و کلا بجهت مجلس معین نموده اند دیگر حق گفتار ندارند و در همه جا هم بنظور معمول است موکلین حق امر و نهی بروکلای خود ندارند دیگر اینکه اگر از اهل مجلس بهد بکار اهدال ندارند آن را هم واضح گفته و تصریح نمایند رأی بگیرند آنها بروند باقی دیگر مشغول کار شوند این دو فقره مطلب من است حالا این قسم مکتوبات نوشتن جز اینکه موجب دلنگی و زنجش میشود فایده دیگری ندارد ما که بیکار نبوده ایم همه وقت مشغول کار بوده هستیم .

حاج شیخ علی - و چندی اظهار داشتند که مقصود طلاب انجمن اتحادیه از نوشتن این مکتوب ترغیب و تأکید بوده ولی نمائند است که چه بنویسند و سوه تعبیر است گمان اینطور است که فقط قصد اینها جز ترغیب و تأکید چیز دیگری نبوده

وکیل التجار - چنین جواب دادند هیچکدام از این مطالب که گفته شد از عبارات این مکتوب فهمیده نمیشود آنچه که فهمیده میشود این است که اینها استعفا کرده اند اگر متمم قانون اساسی بصدقه همایونی نرسیده و علتی دارد اطلاع داده شود که ما ملت بتکلیف خود عمل نمایم مقصود آنها در لفظ اگر است و غیر از استعفا چیز دیگر نیست
حاج محمد تقی - پنج روز است که این